

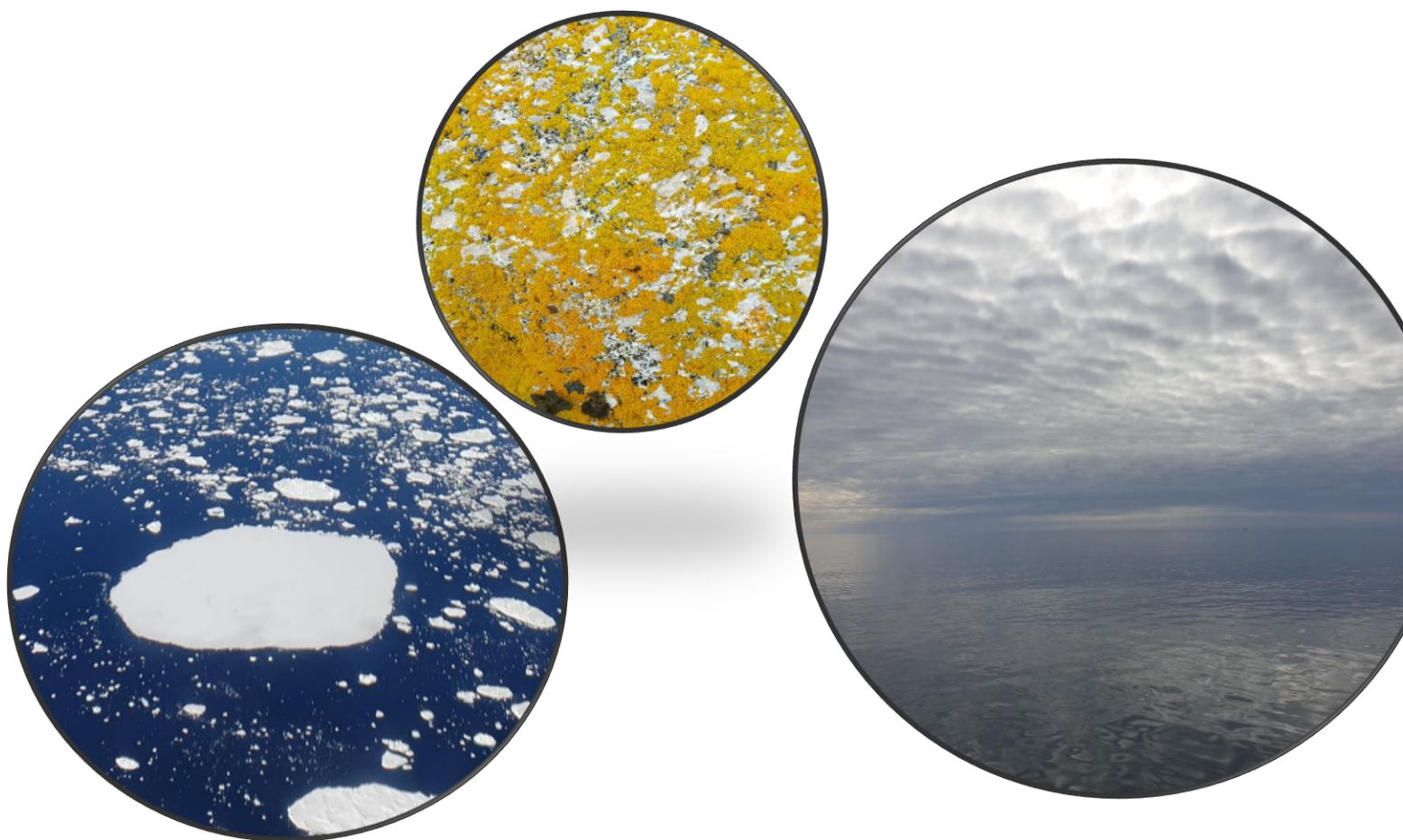

KALAALLIT NUNAANNI KOMMUNEFOGEDIT 2025

STRUKTURELLE VILKÅR - DELRAPPORT B

Adjunkt med ph.d.-forløb, cand.scient.pol, Najaaraq Demant-Poort
Lektor Annemette Nyborg Lauritsen
Professor Anette Storgaard

Institut for arktisk samfundsvidenskab, økonomi og journalistik

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDHOLDSFORTEGNELSE	2
Kommunefogedens historie – en særlig grønlandsk funktion i politiet.....	4
Andre undersøgelser og viden på området.....	5
Lignende funktioner i Rigsfællesskabet	6
Arktiske perspektiver.....	6
Village Public Safety Officers - Alaska	6
Royal Canadian Mounted Police – Nunavut.....	6
Norsk, svensk, finsk og russisk politi i Sápmi	7
Kommunefogeden i dag.....	7
Kommunefogedens opgaver.....	7
Kommunefogedens opgaver – kommunikation med vagtcentralen	8
Kommunefogedens placering i organisationen.....	9
Ledelse af kommunefogederne	9
Kommunefogedens uddannelse.....	10
Sprog	10
Løn	10
Bosteder med og uden kommunefogeder – statistisk analyse	11
STRUKTURELLE VILKÅR - OPSAMLING.....	14
LITTERATUR OG KILDER	14
BILAG	18

INDLEDNING

Folketinget afsatte i november 2023 i alt 2,0 mio. kr. fra Nordatlantpuljen til en udredning om arbejdsvilkårene for kommunefogeder i Grønland. Udredningen skal gennemføres i perioden 2024-2025. Forslaget var ledsaget af følgende beskrivelse af opgaven:

"Det foreslås, at Rigspolitiet og Grønlands Politi udarbejder en analyse af kommunefogedernes løn- og arbejdsvilkår. Det indebærer bl.a. en interviewundersøgelse af kommunefogeder i alle distrikter for at få et indblik i kommunefogedernes holdning til deres arbejdsvilkår. Analysen vil også omfatte en undersøgelse af forholdene omkring de eksisterende detentioner i bygderne. Endvidere foretages der en vurdering af den samfundsmæssige strukturs betydning for kommunefogedernes arbejdsvilkår. Undersøgelsen kan ske i samarbejde med fx Grønlands Universitet." (Notat af 15. november 2023, Justitsministeriet, bilag 1)

Ilisimatusarfik indgik aftale med Grønlands Politi i november 2024 om at gennemføre dele af udredningen. Dette omfatter ikke forholdene vedrørende detentioner. Ilisimatusarfik baserer overordnet set sin undersøgelse på spørgsmålet: *Hvilke barrierer og muligheder kan vi identificere for rekruttering af kommunefogeder, og hvad betyder disse for det nuværende og fremtidige rekrutteringspotentiale for kommunefogeder?* (Samarbejdsaftale, bilag 2)

Vi ser i undersøgelsen på kommunefogeden som et individ med behov for indre og ydre motivation i sit arbejde. Her tager vi udgangspunkt i generelle teorier om motivation på arbejdspladsen (Andersen, 2017). Det er særligt de individuelle ydre motivationsfaktorer i form af højere løn, samt styrkelse af individuelle indre motivationsfaktorer gennem kompetencer og træning, som tidligere indsatser for kommunefogeder har fremhævet (Kreutzmann & Jensen, 1998). Projektet undersøger disse faktorer gennem interviews, spørgeskema og observationer. Interviews og observationer bliver afrapporteret i delrapporterne A og C.

Strukturelle vilkår er omdrejningspunktet for denne delrapport B. Tidligere undersøgelser og indsatser har ikke behandlet de strukturelle og relationelle aspekter af kommunefogedens rolle, indsats og opgaveløsning mere dybdegående. Nyere organisationsforskning og forskning i grønlandsk arbejdsmiljø fremhæver imidlertid relationerne som afgørende for trivsel og fastholdelse (Hasle et al., 2019, 2024). Kommunefogedens relationer er afgrænset af en kombination af de strukturelle vilkår i lokalsamfundet – og i Grønlands Politi.

I rapport B beskriver vi to former for strukturelle vilkår, som vi forventer kan have betydning for kommunefogedernes opgavevaretagelse:

1. Formelle organisationsstrukturer: Kommunefogedens løn, opgaver, ledelse og kommunikationsmuligheder.
2. Bostedets strukturer: Befolkningssammensætning, beskæftigelsesmuligheder, kriminalitetsforekomst og infrastruktur.

Der har de senere år været debat om betegnelsen "bygd"¹. Vi anvender i denne delrapport betegnelsen "små bosteder" om de relevante lokaliteter. Små bosteder betegner lokaliteter med mindre end 500 indbyggere.

¹ "Senkoloniale' betegnelser som by og bygd skal skrottes" (Munk Veirum, 2023)

KOMMUNEFOGEDENS HISTORIE – EN SÆRLIG GRØNLANDSK FUNKTION I POLITIET

Kommunefogederne udfører en særlig funktion i Grønland for Rigspolitiet. Ordningen blev indført i 1950-51 i forbindelse med Lov om Grønlands Landsråd og Kommunalbestyrelser mv. (Lov nr. 271 af 27. maj 1950), samt Retsplejeloven for Grønland af 1951. Kommunefogederne blev i denne periode formelt til administrative grønlandske myndighedsrepræsentanter for koloniadministrationen i Grønlands bygder, som i de første 200 år af kolonitiden repræsenterede et *"dualistisk politisk og retsligt system"* (Retvæsenkommission, 2004; s. 42). 65 kommuner blev ved Loven om Grønlands Landsråd og Kommunalbestyrelser mv. (Lov nr. 271 af 27. maj 1950) lagt sammen til 16 kommuner. Loven betød at *"landshøvdingen kunne beskikke en kommunefoged på fjernere beboede pladser til hjælp for kommunens forvaltning"* (Retvæsenkommission, 2004; s. 48). Kommunefogeden fik ved ændringen af retsplejeloven i 1951 derefter tilført politimyndighed og politimæssige opgaver til sine administrative opgaver.

Ved Grundlovsændringen af 5. juni 1953 blev Grønlands status som koloni ophævet og grønlændere fik dansk statsborgerskab idet Grønland fik status som et amt. Dermed skulle der være forfatningsmæssig ligestilling mellem grønlændere og danskere. Det dualistiske retssystem og kommunefogedordningen måtte nu tilpasses. Ligestillingen omfattede på det tidspunkt ikke områderne Avannaa (tidligere benævnt Thule) og Tunu (Østgrønland). Disse to områder blev først retligt ligestillet med resten af Grønland og Kongeriget, da retsplejeloven trådte i kraft den 1. juli 1964. Først på dette tidspunkt blev der i disse områder udpeget kommunefogeder med politimyndighed.

Kommunefogedordningen blev opretholdt og eksisterer stadig. Både ældre og nyere undersøgelser og litteratur peger på forskellige udfordringer forbundet med ordningen, hvor grønlandske, civile borgere uden politimæssig uddannelse i praksis varetager politimæssige kerneopgaver (Dahl-Jensen, 2017).

Det største udredningsarbejde i nyere tid blev foretaget af Grønlands Retsvæsenkommission (GRK). GRK blev nedsat i 1994. GRK udgav efter 10 års arbejde sin betænkning om hele det grønlandske retsvæsen i 2004. I forbindelse med kommissionsarbejdet blev der gennemført en omfattende *"undersøgelse af kommunefogedernes og reservebetjentenes arbejdsvilkår i den grønlandske politikreds"* (Kreutzmann og Jensen Analyse 1998). Politiet var på undersøgelsestidspunktet i 1995 bemandet med 4 ansatte i politimesterembedet, 104 polititjenestemænd, 42 ufaglærte reservepolitibetjente, 64 kommunefogeder – og assistenter, 27 kontomedarbejdere og 28 kutterbesætningsmedlemmer (Kreutzmann & Jensen, 1998, s.2). Kommunefogederne – og kommunefogedassistenter udgjorde 30 pct. af den operative politimæssige tilstedeværelse i Grønland.

Rapporten konkluderede, at kommunefogederne arbejdede under vanskelige vilkår og var udsat for voldsomme hændelser i forbindelse med arbejdet. Rapporten fremhævede ønske om – og behov for kurser og efteruddannelse af faglig karakter, bistand ved voldsomme hændelser, en øget politistyrke, bedre hjælpemidler, bedre løn, samt overførsel af civile sagsområder til andre myndigheder (Kreutzmann & Jensen, 1998, s. 16). Rapporten gav anledning til en række forbedringstiltag for kommunefogederne, herunder bedre uddannelse af kommunefogeder og bedre løn i forbindelse med den nye retsplejelov (Retsplejelov for Grønland nr. 305 af 30. april 2008) og kriminallov (Kriminallov for Grønland nr. 306 af 30 april 2008).

Lønreguleringen skete i 2012 og havde til hensigt at ensarte lønnen så den svarede til lønnen for ikke-uddannede kateketer i bygderne (Dahl-Jensen, 2017, s. 16). I forbindelse med retsvæsenkommissionens arbejde blev uddannelsen af kommunefogeder flyttet til politiskolen i Grønland. Politiskolen iværksatte særlige kurser for kommunefogederne regionalt. Kurserne blev afholdt første gang i 2012 (Dahl-Jensen, 2017, s. 20) og er efterfølgende afholdt med et til to års mellemrum enten regionalt eller centralt på politiskolen i Nuuk.

Naalakkersuisut fremsendte i 2017 en række anbefalinger til Justitsministeriet med ønske om at øge normeringen og bemanningen af kommunefogeder, på baggrund af mangel på i alt 25 kommunefogeder i 15 bygder (Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen, 2017). Forbedringer af lønvilkårene, uniformeringen og efteruddannelsen viste på daværende tidspunkt en begrænset effekt på rekrutteringen. Naalakkersuisut anbefalede en forbedret rekrutteringsindsats, fortsat fokus på løn – og arbejdsvilkår, men også forslag om nytænkning af kommunefogedrollen, med henblik på at samle myndighedsopgaverne i mindre bosteder hos én fuldtidsansat myndighedsperson. Der blev med finansloven for 2018 afsat 10 mio. kr. årligt til en Justitspulje, hvoraf 4 mio. kr. var målrettet kommunefogedordningen.

Naalakkersuisuts redegørelse for visioner og prioriteringer på justitsområdet i 2022 konstaterer, at antallet af kommunefogeder er øget. Redegørelsen gentager og fremhæver behovet for en udredning om muligheden for at samle myndighedsopgaver hos én fælles myndighedsperson i hvert bosted. Derudover skal indsatsen for rekruttering af kommunefogeder fortsættes. I lighed med rapporten fra 1998 påpeges det i redegørelsen, at kommunefogederne bør have samme muligheder for psykologbistand, debriefing og supervision som politibetjente. Evalueringen konkluderer slutteligt, at kommunefogederne bør have adgang til passende lokaliteter i bygden, når det bliver nødvendigt at frihedsberøve en person (Departementet for Råstoffer og Justitsområdet, 2022).

Den samlede reform af politiområdet, som blev gennemført i Danmark i 2007, blev endeligt implementeret i Grønland 1. januar 2023 (Statsministeren, 2024). Det indebærer en række organisatoriske og administrative ændringer internt i Politiet, men med begrænsede konsekvenser for kommunefogedernes daglige arbejde.

ANDRE UNDERSØGELSER OG VIDEN PÅ OMRÅDET

Denne rapport inddrager også tilgængelige casestudier, tilsynsrapporter og evalueringer, som kan belyse kommunefogedernes vilkår. Stephanie Dahl-Jensen foretog i 2016 en caseundersøgelse og beskrivelse af kommunefogedrollen, som er udgivet af Politihistorisk Forening i artiklen *"Kommunefogeder som del af politiet i Grønland"* (Dahl-Jensen, 2017). Tre kommunefogeder fortæller i artiklen om deres motivationer for at blive kommunefogeder. De angiver alle tre at ville hjælpe og gøre en forskel i bygden (Dahl-Jensen, 2017, s. 25). De tre interviewpersoner har erhvervsfaglige uddannelser og to af dem også brandmandskurser. I forhold til uddannelse og efteruddannelse lagde de interviewede vægt på, at kunne håndtere det psykosociale pres forbundet med kommunefogedrollen, og konkret læring om selvmordshåndtering, love og fysisk selvforsvar. De oplevede derudover behov for bedre udrustning og kontorfaciliteter til de administrative dele af jobbet.

I forhold til at arbejde som kommunefoged i de små samfund, beskriver artiklen de tre interviewpersoners oplevelser som markant forskellige. Fra personen, der ser sin nære tilknytning som en fordel, til personen der ser det som en markant ulempe, til personen, der ikke mener, det har indflydelse på arbejdet. Artiklen konkluderer overordnet, at der er langt fra

de vilkår, som dagsbefalingen statuerer, til kommunefogedernes praksis. Dernæst at kommunefogedernes uddannelse generelt ikke modsvarer det ansvar, de påtager sig i forhold til at varetage politimæssige kerneopgaver og det ansvar der medfølger, i flere tilfælde med dødelig udgang (Dahl-Jensen, 2017, s. 35).

Folketingets Ombudsmand foretog i oktober 2021 et varslet tilsynsbesøg hos otte kommunefogeder i Grønland. Tilsynet fremhæver behovet for en generel opdatering af dagsbefalingen for kommunefogeder, særligt angående frihedsberøvelse. Tilsynet indskærper også behovet for at kommunefogederne sidemandsoplæres og deltager i kursus for kommunefogeder (Ombudsmand, 2022).

Advokatsamfundet har i sin seneste udgivelse om retssikkerhed i Grønland talt med to kommunefogeder, i forbindelse med indsatsområdet "access to justice" i mindre befolkede områder af Grønland (Advokatsamfundet, 2024). Rapporten fremhæver kortfattet behovet for langsigtet finansiering til Grønlands Politis arbejde med uddannelse og supervision af kommunefogeder, samt endnu en regulering af timelønnen (Advokatsamfundet, 2024, s.6), som tager højde for forskellene i arbejdspresset for kommunefogederne i rolige og travle bygder (Advokatsamfundet, 2024, s. 38).

LIGNENDE FUNKTIONER I RIGSFÆLLESSKABET

Deltidsbaserede politimæssige myndighedsfunktioner eksisterer i andre dele af Rigsfællesskabet. Danmark har fortsat stillinger som sognefogeder, en historisk myndighedsfunktion fra 1500-tallet, som eksisterer på 14 danske øer (Bjørn, 2024). De nuværende kommunefogeder i Grønland har imidlertid flere opgaver og en større grad af politimyndighed (Justitsministeren, 2024b). Færøsk Politi har ikke lignende funktioner (www.politi.dk, 2025).

ARKTISKE PERSPEKTIVER

Der er flere steder i Arktis fokus på udfordringerne ved at løse politimæssige opgaver i mindre, spredt beliggende bosteder, hvor der også kan være tale om sproglige og kulturelle barrierer.

VILLAGE PUBLIC SAFETY OFFICERS - ALASKA

Alaska Department of Public Safety anvender "*Village Public Safety Officers*" (VPSO) som "*first responders*" i mindre, isolerede bosteder. VPSO fungerer som brobyggere mellem indigenous lokalsamfund (communities) og de større afdelinger bemandede af "*State Troopers*". VPSO har en udvidet opgaveportefølje sammenlignet med grønlandske kommunefogeder. VPSO har kompetence og ansvar til at varetage brandforebyggelse, medicinsk førstehjælp, deltagelse i – og koordinering af SAR, samt politimæssige opgaver i form af tilbageholdelser, kriminalundersøgelser, samt slutteligt at afholde lokale træningsprogrammer i offentlig sikkerhed (Hard, 2023).

ROYAL CANADIAN MOUNTED POLICE – NUNAVUT

Den politimæssige tilstedeværelse i Nunavut sker gennem det canadiske politi, som udstationeres i "*detachments*" i de enkelte lokalsamfund. Der er i dette tilfælde tale om politi med formel, politimæssig uddannelse. Politistyrken har historisk set også inkluderet

indigenous inuit *"special constables"*, som i de senere år har fået anerkendelse for deres indsats og funktion som oversættere og brobyggere for RCMP i Nunavut (Nunavut Royal Canadian Mounted Police, 2021).

NORSK, SVENSK, FINSK OG RUSSISK POLITI I SÁPMI

Den politimæssige tilstedeværelse i Sápmi varetages af uddannet norsk, svensk, finsk og russisk politi. Der er ikke samlet overblik over, hvor mange indigenous Sápmi der indgår i politistyrken. Blandt de norske lensmænd, som historisk har haft ansvaret for polititjeneste i norske landområder ved siden af andre civile gøremål, har det ikke været et krav at være samisk eller kunne samisk sprog. Der er dog seneste år 15 år kommet fokus på behovet for samisktalende politifolk i den norskkontrollerede del af Sápmi (Pulk, 2013).

Som det fremgår ovenfor, er der flere fællestræk imellem de kort beskrevne arktiske områder end der er imellem opgaver og arbejdsvilkår for de grønlandske kommunefogeder og andet politipersonale i kongeriget.

KOMMUNEFOGEDEN I DAG

Kommunefoged i Grønland er fortsat en deltidsbaseret myndighedsstilling. Kommunefoged er et bierhverv. Stillingen betegner, med enkelte uddannelses – og lønmæssige ændringer i arbejdsvilkårene indført i forbindelse med retsplejeloven af Grønland (2007), en lokal borger, som udpeges af den stedlige politimyndighed til at løse politimæssige og administrative opgaver i nogle områder, hvor der ikke er anden politimyndighed til stede på daglig basis. Opgaverne er beskrevet i *"Dagsbefaling nr. 20 om kommunefogedernes opgaver, uddannelse og udrustning."* af 19. august 2016. Kravene til kommunefogeder er: *"For at blive kommunefoged skal du være dansk statsborger, du skal have en ren straffeattest, være ved godt helbred – både fysisk og psykisk – og så skal du kunne stå til rådighed i den bygd, hvor du bliver beskikket."* (Grønlands Politi, 2025-a).

KOMMUNEFOGEDENS OPGAVER

Opgaverne er inddelt i politimæssige opgaver og administrative opgaver. De politimæssige opgaver er at opretholde ro og orden og føre kontrol med, at love og andre retsregler overholdes. Kommunefogeden skal om nødvendigt sikre gerningssteder og tekniske spor, indberette forbrydelser, foretage anholdelser og indberette disse, herunder anbringe anholdte i detentioner eller et egnet sted. Administrative opgaver består i at udsætte lejere af lejemål efter instruks fra politistationen, fratage genstande ved besiddelseskrav, inddrive bøder, forkynde stævninger, anklageskrifter mm., samt foretage afhøring i faderskabssager. Politimesteren og regionslederen kan anmode kommunefogeden om at varetage andre opgaver derudover.

Kommunefogeden udstyres med uniforms – beklædnings – og udrustningsgenstande, inklusive magtmidler som stav, peberspray og strips. Kommunefogeden bidrager til retsforfølgelse af forbrydelser ved at sikre gerningssteder og tekniske spor, indberette forbrydelser, foretage anholdelser og indberette disse, herunder anbringe anholdte i detentioner eller et egnet sted. Kommunefogederne kan derfor også indkaldes som vidner for anklagemyndigheden i kriminalsager.

Kommunefogedundersøgelse 2025 – delrapport B
2. juli 2025

Borgerklager over kommunefogeder behandles pr. 1. januar 2023 af den uafhængige politiklagemyndighed (Lov nr. 572 af 10. maj 2022) med vejledende udtalelser fra Rådet for Politiklagesager i Grønland (Inatsisartut, 2025).

KOMMUNEOFEGEDENS OPGAVER – KOMMUNIKATION MED VAGTCENTRALEN

Vagtcentralen har det daglige ansvar for at modtage henvendelser fra borgere og på den baggrund kalde op til kommunefogeden. Hvor borgere tidligere gik direkte til kommunefogeden på bostedet, skal de nu kalde op til vagtcentralen i Nuuk, som derefter aktiverer kommunefogeden. Kommunikationen illustrerer, at kommunefogeder i perioden 2023-2024 har været direkte eller indirekte involveret i alle typer politimæssige opgaver. Det gælder alt fra sager om opretholdelse af lov og orden, SAR-eftersøgning, samt kriminalitetshændelser fra de mildeste til de groveste strafferetlige sager².

De hyppigst forekommende registreringer er:

Emne	2023	2024
Uro i hjemmet	39	63
Uro i hjemmet med børn	7	10
Vold	23	14
Mistænkelige forhold (med/uden specifikation, red.)	19	55
Selvmordstrusler	22	42
Beruser	12	10
Forsøgt kontaktet	42	(ikke anvendt i 2024)

Sager af grovere strafferetlig karakter:

Emne	2023	2024
Voldtægt	3	1
Kønsligt forhold til barn under 15	(ikke registreret særskilt dette år)	2
Selvmordsforsøg	3	6
Selvmord	3	3
Forsøg på manddrab	1	2
Dødsfald (mistænkeligt, mistænkeligt forhold)	2	6

Derudover er registreret kommunikation om i alt 7 SAR eftersøgninger.

Resten af registreringerne dækker over emner som sociale sager, sindsforvirrede personer, trafik – og færdsel, hunde – og dyreforhold, tyverier, hærværk og indbrud, samt gadeuorden, larm og ængstelse.

Oversigten er baseret på manuelle registreringer foretaget af vagtcentralen i perioden, udleveret til Ilisimatusarfik af Grønlands Politi. Der er modtaget information om i alt 699 registreringer i 2023 og 2024. Spørgeskemaundersøgelsen gennemført af projektgruppen

² Enkelte registreringer angiver ikke et nærmere emne for henvendelsen, herunder kategorierne "forsøgt kontaktet" eller "mistænkeligt forhold".

Kommunefogedundersøgelse 2025 – delrapport B

2. juli 2025

(Delrapport A) bekræfter og understreger, at kommunefogeder er involveret i alle typer politiarbejde og sager, i flere tilfælde med en stor psykisk arbejdsbelastning.

Information fra Rigspolitiet om kommunefogederne angiver, at 32 kommunefogeder har registreret arbejdsopgaver for politiet i samme periode (Justitsministeren, 2024a). Det er dog ikke muligt at se, om de 699 registreringer hos vagtcentralen er håndteret af disse 32 kommunefogeder, eller om kommunikationen med vagtcentralen kan være håndteret eller videresendt af kommunefogeder, der ikke efterfølgende har registreret kommunikationen som arbejdstid.

KOMMUNEFOGEDENS PLACERING I ORGANISATIONEN

Der er i alt 74 kommunefogedstillinger i Grønland, hvoraf 6 stillinger er ubesatte. Kommunefogeder udgør derfor fortsat omkring en tredjedel af den operative politimæssige tilstedeværelse i Grønland (Grønlands Politi, 2025-b). Personaleomsætningen blandt kommunefogeder har de seneste 5 år ligget på mellem 30-37 pct. Sammen med reservebetjentene består halvdelen af den operative, grønlandske politistyrke stadig af grønlandske borgere uden politiuddannelse, der påtager sig ansvaret for politimæssige opgaver som bierhverv. Grønlands Politi fremhæver i sin strategi for 2023-2026 særligt kommunefogedernes rolle i forbindelse med tryghedsskabende initiativer i mindre bosteder (Grønlands Politi, 2025-c).

Kommunefogederne indgår organisatorisk som en del af politisøjlen i Grønlands Politi. Den daglige ledelse af kommunefogederne varetages i de seks politidistrikter, samlet i politidistriktsafdelingen i Nuuk. Kommunefogederne har en kontaktperson i alle distrikter. Kontakten til politibetjente på nærmeste politistation i forhold til bostedets placering varierer fra sted til sted.

Ancienniteten blandt kommunefogeder fordeler sig som følger:

Anciennitet	Antal	Procent
1-3 år	36	53
4 -10 år	18	27
+ 11 år	14	21
I alt	68	100

Halvdelen af kommunefogederne er nye i stillingen. Med en årlig personaleomsætning på ca. 30 pct. er der et konstant rekrutteringsbehov. Projektgruppen har haft begrænset mulighed for indsigt i fratrådte kommunefogeders årsager til fratrædelsen og kan derfor ikke konkludere noget om generelle mønstre eller årsager til omsætningen, udover de enkeltstående svar i forbindelse med interviews, spørgeskemasvar og observationer, som bliver inkluderet i delrapporterne A og C.

LEDELSE AF KOMMUNEFOGEDERNE

Kommunefogedens nærmeste kollegaer i geografisk forstand er placeret på stationen i nærmeste by. Kommunikationen med nærmeste station varierer fra distrikt til distrikt. Kommunikationen foregår primært via den tjenstemobil, som bliver udleveret i forbindelse med ansættelsen. Kommunefogederne tildes ved ansættelsen formelt set også en politi-mailadresse, men i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen oplyste en del af kommunefogederne, at de ikke anvendte denne og ikke vidste, hvordan den skulle tilgås. Kommunefogederne har, med undtagelse af to bosteder, heller ikke kontor, PC eller printerfaciliteter til rådighed, hvorfor tjenstemobilen er det vigtigste kommunikationsmiddel.

KOMMUNEFOGEDENS UDDANNELSE

Rekrutteringsmaterialet og dagsbefalingen beskriver kravene til uddannelse af kommunefogeder. Kommunefogeden skal umiddelbart efter sin tiltræden sidemandsoplæres på en politistation og skal derudover deltage i et kursus særligt tilrettelagt for kommunefogeder.

SPROG

Kommunefogederne taler primært grønlandsk på fx vest, - nord, -øst, - og sydgrønlandsk dialekt. Politiets oplysninger om kommunefogederne indeholder ikke overblik over kommunefogedernes samlede sproglige kompetencer og dialekter. Sprogbarrierer mellem grønlandsktalende kommunefogeder og dansktalende personale betyder, at administrativt personale, reservebetjente og familiemedlemmer i nogle tilfælde fungerer som tolkebistand og mellemmænd mellem borgere, kommunefogeder og uddannet politi udenfor de større byer.

Vagtcentralen i Nuuk og de lokale kommunefogedansvarlige i de forskellige politidistrikter afhjælper en del af denne problematik for kommunefogedernes vedkommende, da de kan hente information og sparring derfra på grønlandsk, men i nogle tilfælde ikke dog på egen dialekt.

LØN

Lønsammenligningen ser på kommunefogedens løn sammenlignet med andet tilgængeligt deltidsarbejde i mindre bosteder, som ikke kræver faguddannelse. Lønningerne er omregnet til timeløn og derefter lønnen ved 10 timers arbejde pr. mdr, for at kunne sammenligne lønniveauer på tværs af forskellige beskæftigelsestyper (ASA, 2025).

Sammenligningen viser et stort spring mellem kirke – og politistillingerne - i forhold til ufaglært deltidsarbejde inden for børnepleje, socialområdet, skolen, sundhedsområdet, eller på fiskefabrik/indhandlingssted. Lønsammenligningen indeholder ikke en opgørelse af lønmulighederne som fisker og fanger i fx hellefiskeområderne, som kan være den mest attraktive indtjeningsmulighed for enkelte små bosteder i hellefiskesæsonerne.

Ikke-uddannede kateketer og kommunefogeder er generelt lønførende i forhold til de øvrige offentlige eller halvoffentlige beskæftigelsesmuligheder for ufaglærte i de små bosteder.

Stilling	Grundløn pr. mdr	Timeløn (omregnet)	Totalt pr. mdr. ved 10 timers arbejde
Ikke-uddannet kateket	10.316	137,55	11.692
Kommunefoged	6.719	105,26 + grundløn	7.771,6
Bygdesundhedsarbejder	-	118,58	1.185
Brandmand	627-1132	133,8	1.959-2.470
Timelærer (uuddannet)	-	110,6	1.106
Fiskefabrik/indhandlingssted	-	106,5	1.065
Pædagogmedhj./sundhedshj.	-	106,5	1.065
Bistandsværger	250	-	250

Vi har tidligere i rapporten beskrevet, hvordan lønstigninger endnu ikke har medført fuldstændig bemanning af alle kommunefogedstillinger. Sammenligningen viser også, at kommunefogederne allerede er lønførende i forhold til størstedelen af de andre ufaglærte beskæftigelsesmuligheder i små bosteder i forhold til arbejdsmængden. Der er således flere forhold der tyder på, at det ikke kun er lønvilkårene, som har betydning for

rekrutteringspotentialer. Samme konklusion er bakket op af forskning i det grønlandske arbejdsmarked (Hasle et al., 2024; Huppert Karlsson, 2021).

Det bør dog anerkendes, at kommunefogedernes arbejde indebærer både farlige og potentielt traumatiserende situationer, som skal honoreres rimeligt.

BOSTEDER MED OG UDEN KOMMUNEFOGEDER – STATISTISK ANALYSE

I den statistiske analyse undersøger vi, om det er muligt at finde systematiske forskelle mellem de bosteder, som på nuværende tidspunkt ikke har kommunefoged - og bosteder med kommunefoged.

I forbindelse med undersøgelsen har vi designet og sammensat et datasæt for kommunefogedlokaliteterne i "bostedsprofiler" (bilag 3 samt datasæt i bilag 4) med information fra følgende kilder:

- Data fra Grønlands Politi om antallet af kommunefogeder på de enkelte lokaliteter, samt deres anciennitet
- Befolkningsdata for lokaliteterne fra Grønlands Statistik (Grønlands Statistik, 2025)
- Oplysninger om lufttransport fra servicekontrakterne for de enkelte bygder mellem Naalakkersuisut og Air Greenland (Transportkommissionen, 2021), samt information fra Greenland Airports om luftfartsfaciliteter (Greenland Airports, 2025)
- Oplysninger om kysstransport fra Arctic Umiaq Line (Arctic Umiaq Line, 2025) og Disko Line (Disko Line, 2025)
- Oplysninger om kriminalitetsforekomster i hvert politidistrikt fra Grønlands Statistik (Grønlands Statistik, 2024)

Til opgørelse af den samlede beskæftigelse i bygderne, har det ved henvendelser til de enkelte kommuner og til Grønlands Statistik ikke været muligt at få data, der viser, præcis hvor mange offentligt ansatte der er i hvert enkelt bosted. Avannaata Kommunaa fremsendte ved henvendelse en samlet opgørelse, som er inkluderet i datasættet. Kommune Qeqertalik, Qeqqata Kommunaa og Kommune Kujalleq besvarede ikke vores henvendelse. Kommuneqarfik Sermersooq fremsendte en opgørelse, som ikke var rensat for tidligere ansættelser og derfor ikke kunne anvendes.

Datasættets oplysninger om, hvor mange personer der samlet set er behov for på arbejdspladserne i hvert bosted, er derfor skøn baseret på:

- Oplysninger om den forventede bemanning og sundhedsservicefaciliteter i forhold til indbyggertal fra Sundhedsportalen (www.peqqik.gl, 2025)
- Oplysninger om elevtal og lærertimer fra Uddannelsesstyrelsen (Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, 2025)
- Selvstyrets bekendtgørelse om minimumsdimensionering for kommunale redningsberedskaber (Naalakkersuisut, 2010)
- Oplysninger om kirkefaciliteter, personale og menighedsråd fra Folkekirken i Grønland (Kalaallit Nunaanni Ilagiit, 2025)
- Oplysninger om beskæftigelsesbehov for Pilersuisoq. Personalet varetager også heliportene, post og tele, samt brændstofsalg (Pilersuisoq, 2025).
- Estimerede personalebehov efter bostedets størrelse for kommunalt ansat personale til service, renovation, børn, og ældrepleje

Kommunefogedundersøgelse 2025 – delrapport B
2. juli 2025

- Personalebehov ved fiskeproduktionsstederne (Royal Greenland, 2025)

Statistiske undersøgelsesmuligheder i datasættet er udfordret på grund af flere forhold. Først og fremmest er der for få observationer til, at det er muligt at analysere regressionsmodeller med passende robusthed. 6 lokaliteter mangler kommunefoged, mens 54 lokaliteter har én eller flere kommunefogeder. Vi har mulighed for at se på omsætningen blandt kommunefogeder 5 år tilbage i tiden og beregne en gennemsnitlig omsætning for hvert år i perioden. De fremsendte data indeholder imidlertid ikke oplysninger om, hvilke lokaliteter kommunefogederne har været tilknyttet. Det har derfor ikke været muligt at analysere, om der over årene viser sig systematiske ligheder eller forskelle mellem lokaliteter med hurtig udskiftning af kommunefogeder og lokaliteter med langsom udskiftning, som kunne forklare hvorfor nogle sammenlignelige bosteder har kommunefogeder – mens andre ikke har.

En bedre registrering af data om de ansatte kommunefogeder, ville på sigt give bedre indblik i systematiske tendenser i personaleomsætningen på tværs af lokaliteterne, samt mulighed for systematisk erfaringsopsamling. De statistiske analyser er derfor primært deskriptive og kan alene bidrage til at give et overblik over de generelle karakteristika for bosteder med kommunefoged. En del af den beskrivende analyse består af korte bostedsprofiler for hver enkelt lokalitet (bilag 3).

Inden for de givne begrænsninger, har vi alligevel foretaget enkelte krydstabuleringer med tests for sammenhænge i små stikprøvestørrelser (Fischer's exact test) for indledningsvist at undersøge følgende hypoteser for manglende kommunefogedbemanding på tværs af bostederne:

- Befolkningssammensætning: Der er sammenhæng mellem antallet af beboere i alderen 25-59 år og hvorvidt kommunefogedstillingen er besat

Hypotesen er ikke afkræftet ($p=0.074$)

- Antallet af offentlige stillinger i forhold til bostedets størrelse: Der er sammenhæng mellem antallet af offentlige stillinger der skal besættes relativt til antal beboere på bostedet - og hvorvidt kommunefogedstillingen er besat. Hypotesen er, at der vil være mindre sandsynlighed for at kunne besætte kommunefogedstillingen, jo flere offentlige stillinger der er behov for at dække i forhold til bostedets størrelse.

Hypotesen er ikke afkræftet ($p= 0.020$)

- Kriminalitetsforekomst: Der er sammenhæng mellem kriminalitetsforekomsten i distriktet - og hvorvidt kommunefogedstillingen er besat. (Kriminalitetsforekomster er kun afreporteret på distriktsniveau.)

Hypotesen er afkræftet ($p=0.118$)

- Infrastruktur: Der er sammenhæng mellem lufttransporthyppighed - og hvorvidt kommunefogedstillingen er besat.

Hypotesen er afkræftet ($p=0.340$).

De tilgængelige data om lokaliteter med og uden kommunefogeder har en række begrænsninger. Det eneste vi med en vis sikkerhed kan konkludere er, at der ser ud til at være en sammenhæng mellem bostedets størrelse og antallet af stillinger der skal besættes - med sandsynligheden for, at kommunefogedstillingen var besat på det tidspunkt, hvor datatrækket blev foretaget hos Grønlands Politi³.

Sandsynligheden for at kunne besætte kommunefogedstillingen ser ikke overraskende ud til at blive mindre, jo færre personer der bor i bostedet – og jo flere offentlige stillinger der skal besættes. Der er imidlertid ingen tydelig systematik i de tilgængelige statistiske data i forhold til om fx kriminalitetsforekomster og bostedets infrastruktur ser ud til at påvirke sandsynligheden for at kunne besætte kommunefogedstillingen.

Kriminalitetsforekomster opgøres kun på distriktsniveau og det har derfor ikke været muligt for os at undersøge den hypotese, at antallet af personer med straffeattester på det enkelte bosted udgør en barriere for rekruttering af kommunefogeder. Hvis vi bruger kriminalitetsforekomsten i distriktet som en indikator for et højere antal personer med straffeattester, ser der i denne analyse ikke ud til at være en sammenhæng. Dette er imidlertid en usikker metode og yderligere analyser bør foretages på et sikrere datagrundlag.

Vi bruger i analysen bostedets infrastruktur som et mål for, om bostedets isolation fra omverden ser ud til at have indflydelse på rekrutteringsmulighederne. Her finder vi ikke en direkte sammenhæng. Det udelukker dog ikke, at isolationen kan være medvirkende årsag til fraflytning fra byen og dermed befolkningstallet, som hænger sammen med sandsynligheden for om der er kommunefoged eller ej.

³ Vi har foretaget en logistisk regressionsanalyse med sandsynligheden for kommunefogedbemanding som den afhængige, binære variabel. Modellen er ikke statistisk signifikant. Dette kan dog skyldes et for lavt antal bosteder uden kommunefoged, som gør logistisk regression mere usikker. Koderne for de to statistiske tests er vedlagt som stata-filer i bilag 5.

STRUKTURELLE VILKÅR - OPSAMLING

Nogle af de barrierer for rekruttering af kommunefogeder, som vi identificerer i denne delrapport, handler om lokalsamfundsstrukturerne. Det gælder særligt befolkningssammensætningen. Kombinationen af et lavt befolkningstal og et stort beskæftigelsesbehov til offentlige stillinger ser ikke overraskende ud til at have en negativ indflydelse på muligheden for at rekruttere kommunefogeder – og sandsynligvis også muligheden for at rekruttere til andre offentlige stillinger.

Generelt forventer vi dog også, at social kapital, kommunikation og relationerne til kollegaer i Grønlands Politi og i lokalsamfundene udover løn, træning og kompetenceudvikling er væsentlige for rekruttering, trivsel og fastholdelse (cf. Andersen, 2017; Hasle et al., 2019).

Der er en række strukturelle barrierer i Grønlands Politi, som adskiller politiets operative funktioner fra hinanden og i visse tilfælde kan vanskeliggøre særligt kommunikation og relationsdannelse. Det drejer sig om såvel geografiske afstande og infrastruktur, sprogbarrierer, som uddannelsesmæssige forskelle mellem betjente, reservebetjente og kommunefogeder. Her spiller lønforskellene også ind, men vi mener det er væsentligt at se lønniveauet i sammenhæng med den sociale kapital, kommunikationen og relationer til kollegaer, før vi kan konkludere hvilken indflydelse det nuværende lønniveau har på rekrutteringspotentialet. Social kapital, kommunikation og relationer bliver nærmere undersøgt, analyseret og beskrevet i delrapport C.

I afslutningsrapporten analyserer og konkluderer vi, samt beskriver eventuelle anbefalinger, på baggrund af de samlede resultater af spørgeskemaundersøgelsen (delrapport A), de strukturelle vilkår (delrapport B) og den kvalitative undersøgelse med interviews og observationer i alle 6 politidistrikter (delrapport C).

LITTERATUR OG KILDER

Advokatsamfundet. (2024, Maj). *Retssikkerhed i Grønland*.

https://www.advokatsamfundet.dk/media/mkqpjocq/advokatr%C3%A5dets-rapport-om-retssikkerhed-i-gr%C3%B8nland_dk.pdf

Andersen, L. m. fl. B. (2017). *Ledelse i offentlige og private organisationer* (1. udgave). Hans Reitzel.

Arctic Umiaq Line. (2025). *Tidsplan*. Retrieved June 30, 2025, from

<https://book.aul.gl/da/schedule>

ASA. (2025). *Overenskomst*. Retrieved June 30, 2025, from

<https://www.asa.gl/Page?PageId=956936448&hl=da>

Bjørn, C. (2024, October 3). *Sognefoged*. lex.dk. <https://lex.dk/sognefoged>

Kommunefogedundersøgelse 2025 – delrapport B
2. juli 2025

- Dahl-Jensen, S. (2017). *Kommunefogeder som del af politiet i Grønland* [Artikel for politihistorisk forening]. Udgivet marts 2017. Politihistorisk forening. Retrieved June 6, 2025, from <https://www.politihistoriskforening.dk/wp-content/uploads/2017/04/kommunefogeder-som-del-af-politiet-i-groenland.pdf>
- Departementet for Råstoffer og Justitsområdet. (2022). *Naalakkersuiuts Visioner og prioriteringer på justitsområdet 2022*. Naalakkersuisut. Retrieved June 8, 2025, from <https://naalakkersuisut.gl/-/media/filer/justitsomraadet/2022/naalakkersuisuts-visioner-og-prioriteringer-p-justitsomrdet-2022---da---offentliggjort-version.pdf>
- Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen. (2017, November 13). *Strategi og indsatsplanen for justitsområdet. Grønlandsudvalget 2017-18. GRU Alm. Del. Bilag 10*. Folketinget. <https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/GRU/bilag/10/1821224.pdf>
- Disko Line. (2025). *Fartplan*. Retrieved June 30, 2025, from <https://diskoline.gl/timetable>
- Greenland Airports. (2025). *Lufthavne*. Retrieved June 30, 2025, from <https://www.airports.gl/>
- Grønlands Politi. (2025-a). *Bliv kommunefoged*. Retrieved June 30, 2025, from (<https://politi.gl/om-politiet/bliv-kommunefoged>)
- Grønlands Politi. (2025-b). *Organisationen*. Retrieved June 8, 2025, from <https://politi.gl/om-politiet/organisationen>
- Grønlands Politi. (2025-c). *Sammen skaber vi tryghed—Strategi for Grønlands Politi 2023-2026*. Retrieved June 8, 2025, from <https://politi.gl/-/media/mediefiler/gl/dokumenter/strategi/strategi-for-groenlands-politi-2023-2026.pdf>
- Grønlands Statistik. (n.d.). *Folketal*. Retrieved June 30, 2025, from <https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/>
- Grønlands Statistik. (2024, May 29). *Anmeldelser efter overtrædelsens art og Politikreds [KRDAN1]*. https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland__KR/KRXAN1.px/
- Hard, J. (2023). *Village Public Safety: "Now and Into the Future."* Department of Public Safety. <https://dps.alaska.gov/getmedia/b85b1d80-fd36-48ef-ae6c-8114291e88af/Village-Public-Safety-2023-report.pdf>
- Hasle, P., Kappel, A., & Voxted, S. (2024). *Arbejdsmiljøindsatsen i grønlandske virksomheder*. Syddansk Universitet. https://amff.dk/media/4svpmj5y/amig_slutrapport.pdf

- Hasle, P., Thoft, E., & Olesen, K. G. (2019). *Ledelse med social kapital i den offentlige sektor* (1. e-bogsudgave). Akademisk Forlag.
- Huppert Karlsson, V. G. (2021). "*Salary is not the solution to everything*": Job attribute preferences of employees in Greenland and implications for employer measures to attract and retain employees [Ph.d., AAU].
https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/549537995/PHD_VGHK_E_pdf.pdf
- Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik, U. (2025). *Folkeskolen i Grønland 2023-2024*. Retrieved June 30, 2025, from
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwid7rqJ9ZiOAxWShYkEHQ4hO3sQFnoECBYQAw&url=https%3A%2F%2Fiserasuaat.gl%2F-%2Fmedia%2Fiserasuaat%2Ffolkeskole%2F7-publikationer%2Ffolkeskolen-i-groenland%2Ffolkeskolen-i-grnland-2023-2024.pdf&usg=AOvVaw18D4PH9E2cCFVwGiQGzTgP&opi=89978449>
- Inatsisartut. (2025). *Rådet for Politiklagesager i Grønland*. Retrieved June 22, 2025, from
<https://ina.gl/da/udvalg/liste-over-medlemmer-af-udvalg-raad-og-naevn/raad-og-naevn/raadet-for-politiklagesager-i-groenland/>
- Justitsministeren. (2024a, May 27). *Besvarelse af spørgsmål nr. 49 (Alm. Del) fra Folketingets Grønlandsudvalg*.
<https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/gru/spm/49/svar/2052368/2873800.pdf>
- Justitsministeren. (2024b, May 27). *Besvarelse af spørgsmål nr. 52 (Alm. Del) fra Folketingets Grønlandsudvalg*.
<https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/gru/spm/52/svar/2052367/2873798.pdf>
- Kalaallit Nunaanni Ilagiit. (2025). *Provstier og præstegæld*. Retrieved June 30, 2025, from
<https://ilagiit.gl/provstier-og-praestegaeld/>
- Kreutzmann, G., & Jensen, C. (Eds.). (1998). *Politiets arbejdsvilkår i Grønland: Undersøgelse af politiets, kommunefogedernes og reservebetjentenes arbejdsvilkår i den grønlandske politikreds*. Den Grønlandske Retsvæsenkommission.
- Munk Veirum, T. (2023, March 2). *Senkoloniale betegnelser som by og bygd skal skrottes*.
<https://www.sermitsiaq.ag/kultur/senkoloniale-betegnelser-som-by-og-bygd-skal-skrottes/512748>

- Naalakkersuisut. (2010, May 26). *Selvstyrets bekendtgørelse om minimumsdimensionering for kommunale redningsberedskaber*. www.lovgivning.gl.
https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2021/bkg-62-2021?sc_lang=da
- Nunavut Royal Canadian Mounted Police. (2021). *V Division RCMP 2021 Reconciliation Strategy and Activities*. Retrieved June 9, 2025, from
<https://rcmp.ca/en/nunavut/corporate-information/publications-and-manuals/v-division-rcmp-2021-reconciliation-strategy-and-activities>
- Ombudsmand, F. (2022, March 10). *Tilsyn med seks politistationer og otte kommunefogeder i Grønland*. <https://www.ombudsmanden.dk/media/16086/pdf.pdf>
- Pilersuisoq. (n.d.). *Butikker og åbningstider*. Retrieved June 30, 2025, from
<https://pilersuisoq.gl/da/butikker-og-aabningstider/>
- Pulk, Å. (2013). Alle gode ting er tre. *NRK Sápmi*. Retrieved June 9, 2025, from
<https://www.nrk.no/sapmi/ny-lensmann-tilsatt-i-kautokeino-1.10963144>
- Retvæsenkommission, D. G. (2004). *Betænkning om det grønlandske retsvæsen*. Retrieved June 8, 2025, from https://www.xn--betnkninger-c9a.dk/wp-content/uploads/2021/02/1442_del1.pdf
- Royal Greenland. (2025). *Produktionssteder i Grønland*. Retrieved June 30, 2025, from
<https://www.royalgreenland.com/da-GL/kontakter-og-lokationer-da-GL/produktionssteder-da-GL/groenland-produktionssteder-da-GL>
- Statsministeren. (2024, February 28). *Redegørelse om Rigsfællesskabet 2024*.
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20231/redegoerelse/R10/20231_R10.pdf
- Transportkommissionen. (2021). *Endelige fartplaner per distrikt*.
https://kanat.gl/emner/infrastrukturen/servicekontrakter/kontrakterne?sc_lang=da
- www.peqqik.gl. (2025). *Patientinformation > Sundhedstilbuddet i din region*. Retrieved June 30, 2025, from <https://peqqik.gl/Emner/Patientinformation/Ydelser-i-SHV>
- www.politi.dk. (2025). *Færøernes Politi*. Retrieved June 30, 2025, from
<https://politi.dk/politikredse/faeroeernes-politi>

BILAG

1. Notat af 15. november 2023, Justitsministeriet
2. Samarbejdsaftale
3. Bostedsprofiler
4. Datasæt